

แบบเก็บรวบรวมนวัตกรรมของอสม. ดีเด่นระดับชาติประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙

ชื่อนวัตกรรม : ผึ้งแตกรัง

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวสุรียา หล้าเบ็ลสะ

ประเภทนวัตกรรม : ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)

☒ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

☐ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)

สาขาที่ประกวด : สาขาการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัด : สงขลา

อสม.ดีเด่นระดับ ☐ เขต ☐ ภาค ☒ ชาติ

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

นวัตกรรม “ผึ้งแตกรัง” โดยใช้แผนที่เดินดิน มีที่มาจากการพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่หมู่ที่ ๕ บ้านโไฮะ ซึ่งประสบปัญหาการจัดการพื้นที่รับผิดชอบที่ยังไม่เป็นระบบ ส่งผลให้การดูแลสุขภาพประชาชนไม่ครอบคลุมและขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์ปัญหาสุขภาพของประชาชนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม จึงได้พัฒนานวัตกรรมดังกล่าวโดยประยุกต์ใช้แผนที่เดินดินในการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น ๓ รัง ได้แก่ รังที่ ๑ ข้างโรงเรียนปอเนาะ รังที่ ๒ พื้นที่ทุ่งนา และรังที่ ๓ ภายในหมู่บ้าน โดยกำหนดหัวหน้ารังรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของ อสม. มีความเป็นระบบ สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีการสำรวจ คัดกรอง ให้ความรู้ และติดตามดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาสุขภาพระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาระบบการทำงานของ อสม. ให้มีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อให้การดูแลสุขภาพประชาชนครอบคลุม เข้าถึงได้ทั่วถึง และต่อเนื่อง
๓. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ขั้นตอนการจัดทำ

๑.๑ วิเคราะห์ปัญหาการทำงานของ อสม. ในชุมชน เช่น การดูแลไม่ทั่วถึงและไม่มีการแบ่งพื้นที่

ชัดเจน

๑.๒ จัดทำแผนที่เดินดิน โดยสำรวจข้อมูลครัวเรือน กลุ่มเสี่ยง ผู้ป่วย และทรัพยากรในชุมชน

๑.๓ ออกแบบรูปแบบ “ผึ้งแตกรัง” โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ รัง ได้แก่ รังที่ ๑ ข้าง รร.ปอเนาะ รังที่ ๒ ทุ่งนา และรังที่ ๓ ในหมู่บ้าน

- ๑.๔ กำหนดหัวหน้ารังและบทบาทหน้าที่ของ อสม. ในแต่ละพื้นที่ พร้อมชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน
๒. ขั้นตอนการดำเนินงาน
- ๒.๑ อสม. ลงพื้นที่ตามรังที่รับผิดชอบ เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลสุขภาพประชาชน
- ๒.๒ ดำเนินการคัดกรองสุขภาพ เช่น วัดความดันโลหิต ตรวจน้ำตาลในเลือด และประเมินพฤติกรรมสุขภาพ
- ๒.๓ ให้ความรู้ด้านสุขภาพและส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกลุ่มเสี่ยง
- ๒.๔ ติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยและกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง พร้อมบันทึกข้อมูล
๓. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล
- ๓.๑ ประชุม อสม. แต่ละรัง เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและปัญหาที่พบ
- ๓.๒ ประเมินผลลัพธ์ เช่น การเข้าถึงบริการ ความครอบคลุมของการดูแล และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน
- ๓.๓ สรุปผลและปรับปรุงรูปแบบการทำงาน “്മังแตกรัง” ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนต่อไป

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็น	ผลการดำเนินงาน	ประโยชน์ที่ได้รับ
การบริหารจัดการงาน อสม.	มีการแบ่งพื้นที่เป็นตรังอย่างชัดเจนทำให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้น	ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ
ความครอบคลุมของการดูแล	อสม.สามารถดูแลประชาชนได้ครบทุกครัวเรือนในพื้นที่รับผิดชอบ	ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพได้ ทั่วถึงมากขึ้น
การคัดกรองและเฝ้าระวังโรค	มีการคัดกรองสุขภาพและติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง	ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
พฤติกรรมสุขภาพประชาชน	ประชาชนมีความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้น	ส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสม
การมีส่วนร่วมของชุมชน	ประชาชนให้ความร่วมมือกับ อสม. มากขึ้น	เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในการดูแลสุขภาพ
การใช้ข้อมูลในชุมชน	มีข้อมูลจากแผนที่เดินดินที่เป็นปัจจุบันและชัดเจน	สามารถนำข้อมูลไปวางแผนและพัฒนา งานสุขภาพได้อย่างเหมาะสม
ความยั่งยืนของระบบ	เกิดรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง	สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการดำเนินนวัตกรรม “ผึ่งแดดรัง” โดยใช้แผนที่เดินดิน พบว่าสามารถพัฒนาระบบการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีความเป็นระบบ ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบเป็น ๓ รัง ส่งผลให้การดูแลสุขภาพประชาชนครอบคลุมทุกครัวเรือน มีการคัดกรอง เฝ้าระวัง และติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีความรู้และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพตนเอง นำไปสู่การลดปัจจัยเสี่ยงของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาระบบสุขภาพระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จ

ความสำเร็จของนวัตกรรม “ผึ่งแดดรัง” เกิดจากการมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อย่างชัดเจนผ่านการแบ่งพื้นที่เป็นรัง ทำให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบและสามารถติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของ อสม. และประชาชนในชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการสำรวจ คัดกรอง และดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลจากแผนที่เดินดินที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันช่วยให้การวางแผนตรงกับปัญหาในพื้นที่ รวมถึงการมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นวัตกรรมสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนในชุมชน.

โอกาสในการพัฒนา

นวัตกรรม “ผึ่งแดดรัง” มีศักยภาพในการพัฒนาและขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถต่อยอดการใช้แผนที่เดินดินให้เป็นรูปแบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพของประชาชน รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนเชิงระบบ นอกจากนี้ยังสามารถขยายรูปแบบการดำเนินงานไปยังหมู่บ้านหรือชุมชนใกล้เคียง เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของการดูแลสุขภาพ อีกทั้งสามารถพัฒนาศักยภาพของ อสม. ให้มีทักษะด้านการคัดกรองโรค การให้คำปรึกษา และการใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น รวมถึงการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุและกลุ่มเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในระยะยาว.

ภาคผนวก

